

MANEVAR U PODRAVINU I NAZAD, NA BILOGORU

Kada se Nikola Kaić Kole vratio iz Podravine i podnio detaljan izvještaj, i kada su i na drugi način prikupljeni i provjereni podaci, Operativni štab se odlučuje za akcije u Podravini. Naročito su bili dragocjeni podaci partijskih organizacija na terenu.

Ujutro 17. septembra 1942. godine izvršen je pokret preko Bilogore u pravcu Kloštra i Pitomače i u sumrak, banijske, moslavačke i dio slavonskih partizanskih snaga, kao i Boisanska proleterska četa, istigli su u Podravinu, na sjeveroistočne obronke Bilogore.

Nakon kratkog zadržavanja jedinice su krenule u napad na Podravski Kloštar, Pitomaču i rudnik uglja u Bilogori,²⁵ prema sledećem rasporedu:

— Udarni banijski bataljon napadao je s. Pitomaču, s tim što je željezničku stanicu Pitomača, koja je izvan sela, napadala Bosanska proleterska četa; 3. i 5. banijski bataljon napadali su na Podravski Kloštar; Moslavački bataljon na rudnik uglja u Bilogori, a Slavonski bataljon je osiguravao napade iz pravca Virovitice i rušio željezničku prugu i telefonske linije Virovitica—Pitomača.²⁶

25 Zbornik V/30, str. 401 i V/8, str. 269.

26 Naletilić: »Petak, 18. IX 1942. — Akcija na selo Pitomaču započela je u 0,30 sati. Naša četa imala je zadatak da likvidira ustaški tabor i poštu. Četa je izvršila svoj zadatak uz dva lakše ranjena. I ostali bataljoni su takođe izvršili svoje zadatke i, tom prilikom, zaplijenjen je ogroman materijal i velike sume novca. Isto tako, uništeno je više kompozicija vlakova i porušena pruga. Sa akcije iz Pitomače smo se povukli oko 5 sati ujutro iznad sela Črešnjevica... a oko 7 sati smo se prebacili u šumu više vinograda, gdje je dat malo duži odmor i ponovo previjeni ranjenici ...

Napad na Pitomaču izveden je brzo. Bosanska proleterska četa iznenadila je oko 20 ustaša na željezničkoj stanici, ali su oni uspjeli da se sakriju u okolnim kukuruzima. Udarni banijski bataljon likvidirao je ustaški tabor, opštinu i napao žandarsku stanicu sa 16 žandara, koji su pružili otpor. Tokom borbe 3 žandara su 'ubijena, 6 je zarobljeno, 1 je pobjegao, a preostalih 6 je izgorjelo u zapaljenoj stanici, jer se nisu htjeli predati. U seoskom paromlinu zaplijenjeno je oko 20 vagona žita namijenjenog za ustaše i Nijemce. Zaplijenjeno je i 12 pušaka i veća količina ostalog ratnog materijala i novca. Sa 6 zarobljenih žandara pušteni su i 3 mjesne ustaše, što je imalo velikog odjeka kod naroda.

Napad na Podravski Kloštar, željezničku raskrscopicu za Viroviticu, Koprivnicu i Bjelovar, izvršen je silovito. Neprijatelj je jednostavno pobjegao prije nego što se mogao srediti za pružanje otpora. Tom prilikom su zaustavljena dva putnička vlaka i zapaljane dvije lokomotive i 40 vagona; porušene su skretnice na željezničkoj stanici i pokidane telefonske veze. Zaplijenjene su 3 puške, nešto municije i drugog materijala. Putnicima iz oba vlaka govoreno je o ciljevima narodnooslobodilačke borbe, a nakon toga su pušteni.

Napad Moslavačkog bataljona na rudnik uglja u Bilogori, takođe je uspio. Porušeno je nekoliko jama i uništeni svi uređaji. Zaplijenjeno je oko 500 kg eksploziva, nešto detonatora i pribora za paljenje mina. Radnicima — rudarima objašnjeni su ciljevi narodnooslobodilačke borbe.

Slavonski bataljon, koji je bio na osiguranju prema Virovitici, pokidao je željezničku prugu i porušio telefonske stubove.

Od zaplijenjenog novca 250.000 kuna upućeno je štabu Banijskog odreda, 10.000 je dato poznatom diverzantu Ivanu Harišu (Iliji Gromovniku), koji se našao na Bilogori, 300.000 kuna je ostavljeno u Operativnom štabu Grupe banijskih bataljona, dok je ostatak dodijeljen štabu II operativne zone Hrvatske.

Na iznenadne partizanske akcije 'U Podravini, neprijatelj je odmah ujutro 19. septembra 1942. godine reagovao dejstvom avijacije iz Zagreba. Međutim, zajednički opera-

tivni štab je preduzeo omjere da se neprijatelj zavarava. Snage iz Podravine, po dijelovima, upućuje na zapad u pravcu Bjelovara, a zatim ih naglo skreće na istok, grebenom Bilogore. Poslije dvodnevnog napornog marša i napada u Podravini, organizovan je dvodnevni odmor jedinica.²⁷

U svim dotadašnjim borbama od Korduna do Podravine Operativna grupa banijskih bataljona, odnosno 7. banijska narodnooslobodilačka brigada »Vasilj Gačeša« imala je svega 2 mrtva i 5 ranjenih.

Za vrijeme odmora na Bilogori, nastavljeno je sa pripremama za nova dejstva za napad na kotarsko mjesto Grubišno Polje ili na Daruvar.²⁸

NAPAD NA GRUBIŠNO POLJE

Operativni štab grupe bataljona Banijskog odreda primio je, 21. septembra 1942. godine, pismo štaba III operativne zone Hrvatske da sa grupom bataljona krene u Slavoniju radi važne akcije. Naime, štab III operativne zone Hrvatske nije odustajao od planirane akcije na Daruvar. Isto tako i štab II operativne zone Hrvatske, iz Moslavine, i dalje je insistirao da se napadne na Grubišno Polje, gdje je, preko Stjepana Kučića i ostalih saradnika iz mjesta, još ranije ugovorena akcija. Odlučeno je da grupa bataljona Banijskog odreda, odnosno 7. banijska brigada učestvuje u napadu na Grubišno Polje.

27 Naletilić: »Subota, 19. IX 1942. — U šumi smo odmarali do 9 sati i obavljen je doručak. Oko 9 sati naišao je neprijateljski avion i u neposrednoj blizini bacio par bombi i dejstvovao iz mitraljeza po šumi...

Nedjelja, 20. IX 1942. — Partizani su se odmarali čitav dan do uveče. Drugi vod naše čete otišao je na neke pregovore s hrvatskim oficirima u selu Mala Jasenovača koji je tamo i ostao do dolaska ostalih...

S ovog mjesta krenuli smo oko 9 sati navečer preko sela Topolovica u pravcu V. Peratovice, gdje smo stigli oko 9 sati ujutro.«

28 Naletilić: »Utorak, 22. IX 1942. — Noćas oko 3 sata krenuli smo iz V. Peratovice u pravcu Slavonije... Putovali smo do sela Brđani gdje smo stigli oko 12 sati (ponoć). Tu smo se neko vrijeme odmarali i vratili se natrag, pošto nismo bili potrebni predviđenom zadatku ...«

Deo kolone grupe bataljona Banijskog NOP odreda, odnosno 7. banijske brigade »Vasilj Gačeša«, u Moslavini 1942.

Napad je izveden noću 28/29. septembra 1942. godine u sledećem rasporedu: Udarni banijski bataljon napada novi ustaški logor i zidanu crkvu u selu, 5. banijski bataljon napada stari ustaški logor, 3. banijski bataljon na paromlin, Moslavački bataljon na željezničku stanicu, a islavonske jedinice organizuju obezbjeđenja i napadaju školu Grubišno Polje.

Napad je samo djelimično uspio. Naime, napad Udar-nog bataljona na novi ustaški logor i seosku crkvu nije uspio, jer mina od neeksplodirane avionske bombe zvana »krmača« nije eksplodirala ispod crkvenog zida, a drugih sredstava (topova) za probijanje zida nije bilo. Ni slavon-ske snage nisu, kako je planirano, napale na građansku školu u mjestu, već su uspjele samo da evakuišu iz jedne apoteke lijekove i sanitetski materijal.

Treći banijski bataljon je uz pomoć saradnika iz posade, uspio u prvom jurišu da savlada domobrane u paromlinu. Tom prilikom drugarica Zora Zebić, politički komesar čete, zarobila je jednog oficira, koji je pokušao da pobjegne. Kad ga je dotjerala u štab bataljona zarobljeni oficir je, po sjećanju Nikole Kaiča Kola, rekao: »Da sam znao da me zarobljava žena, rade bih se ubio, nego predao.« I 5. banijski bataljon je takođe, u prvom jurišu, savladao odbranu starog ustaškog logora. Jedino je centar Grubišnog Polja ostao neosvojen.

U zauzetim objektima zarobljeno je 6 neprijateljskih oficira i 113 vojnika sa svim naoružanjem i opremom. Iz Grubišnog Polja Operativna grupa bataljona (7. banijska brigada, kako su starješine i borci povremeno već nazivali grupu banijskih bataljona), povukla se u rejon sela: Lončarica, Dapčevica i Peratovica na Bilogori.

Uspjeh postignut u napadu na Grubišno Polje bio je za nas od posebnog značaja. Naime, bio je to prvi napad na kotarsko mjesto, a zarobljen je i priličan broj neprijateljskih vojnika. Iskustva koja smo stekli u ovim napadima znatno su nam pomogla u kasnijim akcijama i dejstvima.²⁹

Gro zaplijenjenog naoružanja prepušten je Slavoncima i Moslavcima za njihove partizanske jedinice, kao i za naoružanje Kalničkog NOP odreda.

U toku napada na novi ustaški logor i seosku crkvu teško je ranjen politički komesar 1. udarne čete Udarnog banijskog bataljona, Stanko Naletilić. Na dužnosti komesara čete zamijenio ga je Milan Čučković.

29 Naletilić je o svom ranjavanju i ostanku u bolnici u Moslavini napisao u svom dnevniku: »Ranjen sam u jurišu na žandarmerijski bunker u petu kroz zglob i postao potpuno nepokretan...«